

Бібліотеки Хмельницької міської громади і ВПО: виклики сьогодення

Анотація: у статті висвітлено досвід роботи бібліотек Централізованої бібліотечної системи Хмельницької міської територіальної громади під час воєнного стану. Публікація розповідає про те, як книгозбірні здійснювали свою діяльність, відповідаючи на виклики сьогодення, та яким чином акцентували свою роботу на підтримці

З початком повномасштабного російського вторгнення бібліотеки Хмельницької громади, здійснюючи свою діяльність та відповідаючи на виклики сьогодення, акцентували роботу на підтримці внутрішньо переміщених осіб (ВПО). З 26 лютого до нашого міста з'їжджалися люди з населених пунктів, де проходять активні бойові дії. Протягом березня у Хмельницький прибуло майже 20 тисяч ВПО. Тож відразу постало питання організації бібліотечного обслуговування усіх, хто вимушено покинув свої домівки.

У бібліотеках-філіях Централізованої бібліотечної системи (ЦБС) відкрили пункти збору та видачі гуманітарної допомоги. Розпочалася потужна співпраця з волонтерськими організаціями. Бібліотекарі плели сітки, ліпили вареники, готували консервацію тощо. Завдяки тому, що книгозбірні ЦБС знаходяться в різних мікрорайонах міста та громади, вони змогли надавати допомогу значній кількості

вони змогли надавати допомогу значній кількості людей.

Також розпочали збір книг для дітей-переселенців. Для започаткування такої ініціативи опиралися на реальну потребу. У бібліотеках переселенці часто запитували про книги, адже ті у складний період здатні психологічно допомогти, розрадити, зробити проведений час насиченим, емоційно наповнити його позитивними моментами. Бібліотечних книг та журналів є багато, але всі їх обов'язково потрібно повертати. А значна частина людей потрапляють до нашого міста на декілька днів, після чого їдуть далі, шукаючи прихистку від війни. За цей час їм важко встигнути прочитати книгу. Тому в бібліотекарок з'явилася ідея збирати літературу, яку таким відвідувачам можна буде забирати з собою.

Окрім гуманітарної, бібліотеки надавали ще й інформаційну допомогу. Для цього активно працювали

Хаби цифрової освіти, що діють на базі книгозбірень. Найпопулярнішими їхніми послугами стали:

- оформлення довідки про взяття на облік ВПО за допомогою додатку “ДІЯ”;
- отримання разової допомоги від держави ФОПами;
- оформлення ЕЦПу (електронний цифровий підпис) через Приват-Банк;
- запис до лікарів, які надавали ВПО безплатну допомогу тощо.

Для ВПО працівники Центральної публічної бібліотеки розробили спеціальні матеріали, які розмістили в інформаційному куточку та на вуличному стенді. Згодом, коли побачили, що люди фотографують ці матеріали, підготували ще й буклет-пам’ятку.

Досить популярною у цей час стала бібліотечна послуга «Бібліоняня». Вона передбачає, що батьки можуть залишити у книгозбірні дитину віком від 3 до 6 років під наглядом працівників на невеликий проміжок часу – до 1 години. Її актуальність у період карантинних обмежень трохи знизилася, проте люди, які з дітьми вимушено приїхали до нашого міста, стали користуватися послугою досить часто, адже це для них зручно. У межах «Бібліоняні» бібліотекарки проводили для малечі різні активності: голосні читання, майстер-класи, іг-

ротехи тощо. У такий спосіб книгозбірні організувалися в справжні території довіри та безпеки.

З 1 квітня Центральна публічна бібліотека, бібліотека-філія № 10 ім. Д. Брилінського та бібліотека-філія № 12 стали учасницями проекту «ВільноХаб», котрий реалізовувався програмою «Мріємо та діємо», яка впроваджується за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (*USAID*) та виконується *IREX* у партнерстві з «Будуємо Україну Разом» (БУР). Всі три названі книгозбірні були обрані на основі відкритого конкурсного відбору поміж бібліотек Волинської, Вінницької, Рівненської, Львівської, Івано-Франківської, Хмельницької, Тернопільської, Чернівецької та Закарпатської областей.

Завдяки проекту бібліотеки поповнилися значною кількістю матеріалів для творчості та розвитку (малювання, ліплення, майстрування, вишивання), настільними іграми для дітей, молоді та дорослих. Також отримали інформаційні матеріали для проведення навчальних заходів з медійної грамотності, кібергігієни, щодо мінної безпеки та протидії торгівлі людьми, психосоціальної підтримки ВПО.

До організації та проведен-

ня заходів у ролі помічників бібліотекарів залучили молодих людей віком до 35 років з когорти ВПО. Їм надали можливість тимчасової зайнятості для проведення заходів та подій. Працювали у нас помічники з Києва, Запоріжжя, Вугледара.

Початком підготовки до впровадження проєкту були онлайн-тренінги для координаторів та помічників ВільноХабу – 48 годин онлайн-нового навчання від професійних тренерів. Команда бібліотекарів та залучених помічників отримували консультаційну та менторську під-

римку щодо послуг, які є нагальними, а також методичну підтримку у вигляді друкованих та електронних матеріалів за тематикою тренінгів, як-от: терапевтичний ефект мистецтва, психосоціальна підтримка, створення безпечного простору для дітей та молоді, протидія торгівлі людьми, безпека в Інтернеті, медіаграмотність, гра як інструмент навчан-

ня, діалогу та порозуміння, працевлаштування та кар'єрне зростання.

У такий спосіб **бібліотечний ВільноХаб став простором для навчання.**

Помічники своєю чергою проводили тренінги для молоді. У процесі роботи застосовували й ігрові практики. Медійна грамотність, питання працевлаштування – теми наразі надважливі. Робота у цьому напрямі вже дала свої результати: шість людей завдяки бібліотекам змогли знайти роботу че-

рез місцеві чати й телеграм-канали, іншим допомогли відшукати безплатні курси для навчання тощо.

ВільноХаби стали справжніми просторами творчості для дітей та дорослих. До проведення творчих майстерок доєдналися викладачі мистецьких шкіл, громад-

ські організації, психологи. Заняття, окрім творчого, мали ще й психотерапевтичний ефект. З учасниками майстерок виготовляли обереги у вигляді ангеліків і жовто-блакитних сердечок, патріотичні браслети тощо. Вироби для захисників та захисниць відправили з волонтерськими посилками на фронт.

Під час творчих занять застосовували різні техніки: витинання, писанкарство, квілінг, вишивання, плетіння з бісеру, створення аплікацій й інших виробів з тканин та ниток, написання ікон на склі тощо. До прикладу, напередодні Великодніх свят розписували справжні писанки. Допомогала учасникам Світлана Делікатна – українська майстриня, членкиня Національної спілки майстрів народного мистецтва України, викладачка Хмельницької художньої школи. Творили з гаслом *«Негарних виробів не буває!»*, яке додавало учасникам впевненості й допомагало творчо налаштуватися на сам процес.

Окрім творчих майстерок, у ВільноХабах відбувалися презентації книг, театралізовані вистави, концерти за участю вихованців мистецьких шкіл, музичні розвивалки для малят, кіноперегляди тощо. **Так, бібліотечні ВільноХаби стали просторами для розвитку талантів.** Ось у бібліотеці-філії № 12 для малюків влаштовували музичні розвивалки. Проводила їх викладачка Хмельни-

цької школи мистецтв «Заріччя» Анна Цимбаліста. Це вправи для артикуляційного апарату, музичні та рухливі ігри. Також тут організували мистецьку акцію «Музика на всі часи». На цю подію запросили підопічних благодійної організації «БФ “Карітас Хмельницький УГКЦ”» та членів проєкту «Соціально-культурної спільноти “Молоді серця”».

У ВільноХабі Центральної публічної бібліотеки влаштовували театралізовані вистави. Задля таких читальний зал книгозбірні перетворювався на театральний майданчик. Проводила вистави справжня актриса – Анна Миронова. Вона телеведуча, керівниця театрального гуртка, а ще артистка Запорізького муніципального театру. У межах проєкту «ВільноХаб» Анна працювала помічником бібліотекаря. Театральні вистави створювали за мотивами народних казок «Колобок» і «Солом'яний бичок». Акторами, звісно ж, були діти – учасники бібліотечного заходу, ролі між якими розподіляли жеребкуванням. Завдання в учасників було не з легких: кожен мав не тільки «оживити» слова своїх героїв, а ще й проявити певну індивідуальність та оригінальність у виконанні. У заходах брали участь діти ВПО та хмельничани.

Безперечно, що ті, хто під час війни прибув до нашого міста,

дуже потребують спілкування. Тому ініціатива ВільноХабу була організована саме в бібліотеках, адже вони є центрами комунікації, взаєморозуміння і підтримки, спілкування. Тож зустрічі з переселенцями відбувалися під час майстер-класів, навчальних заходів. Доеднувалися до подій і хмельничани. З метою налагодження комунікації та надання підтримки переселенцям організували в цей час і чергову «Живу бібліотеку», «книгами» на якій були жінки-переселенки з різних міст України. Подія мала назву «Її історія війни». Учасниці розповіли про те, як їхнє життя змінила війна.

«Живими книгами» були:

•**«До і після 24 лютого. Як жилося, чого хотілося, як змінилося?»** (*Анна Миронова – переселенка із Запоріжжя, акторка, телеведуча, керівниця театрального гуртка, ведуча концертних програм в Запорізькій обласній філармонії*): «Чи пам'ятаєте ви свій ранок 23-го? Я сиділа на кухні і плакала, “страждала” від розриву з коханим, не розуміла, куди рухатись далі, й не знала, де взяти сили для проведення вечірнього концерту. А вже через добу, зранку 24-го, збрала речі і поїхала до мами в село, бо здавалося, що там безпечніше... Як мене наздогнала війна, чому опинилася в Хмельницькому, куди рухатись далі?».

•**«Бути ЖИВОЮ»** (*Ірина Йолтухівська – переселенка з Харкова, психологиня БФ «Рокада»*): «На другий день війни я зі своєю сім'єю приїхала до Хмельницького. Головне моє усвідомлення за останні 5 місяців – ми живемо серед чудових людей! Допомогати людям, своєму місту, своїй країні так само важливо, як стояти зі зброєю на полі бою. Я не вмю тримати зброю в руках, але я роблю те, що вмю робити найкраще – допомагаю людям як психолог, педагог, тренер та творча людина, бо живу та працюю попри все!».

•**«Про жіноче обличчя війни»** (*Леся Стебло – громадська діячка, волонтерка*): «Кажуть, що у війни обличчя не жіноче, але всі ми знаємо скільки жінок на війні. Я, як волонтерка, неодноразово за годинами спілкування і чашками чаю запитувала дівчат, чому вони тут на війні, що їх змусило воювати? Їхні історії мене вражали. Я пишаюся, що я знайома з багатьма з них».

•**«Казки війни із чужини»** (*Ірина Мацко, письменниця, біженка*). Письменниця, казкарка, казкознавиця, авторка понад 20 книжок, альбомів, громадська діячка, ініціаторка та керівник проєкту для незрячих та слабозорих дітей «Історії тих, хто ба-

чить серцем». У співпраці з польською друкарнею створила 4 книги у Польщі, начитує свої казки для Польського радіо. Від початку війни народилися казки про Україну, мову, героїв Азовсталі, про українську землю, хліб.

•**«Жінка, яка не боїться змін» (Лариса Сидоренко – бібліотекарка з Миколаєва, нині бібліотекарка у м. Клайпеда, Литва):** «Один мій знайомий сказав: “У нашому світі так багато різноманітних можливостей для всіх. Якщо бачиш їх – хапай і ніколи не сумнівайся”. Можливості – зміни, зміни – розвиток, розвиток – рух вперед. Звичайно, зміни нас випробовують, загартовують, вони не завжди такі, якими б ми хотіли їх бачити та відчувати. Але то досвід (позитивний чи ні), який нас загартовує і робить сильнішими, особливо у такий надзвичайно складний час. Тож ніколи не бійтеся змінювати своє життя і рухайтесь лише вперед!».

*Такі акції проводяться для відновлення живого спілкування між людьми, побудови довіри через особисті історії, руйнування стереотипів, підвищення культурного взаєморозуміння та налагодження суспільного діалогу. Саме ці заходи є особливо цінними для переселенців, адже так вони відчують себе потрібними там, куди їх привела війна. Для цього і були створені **ВільноХаби, що є справ-***

жніми просторами для спілкування, зустрічей, підтримки.

У процесі роботи бібліотечні ВільноХаби стали міцною платформою для співпраці та партнерства. До роботи з переселенцями у бібліотеках доєдналися інші організації:

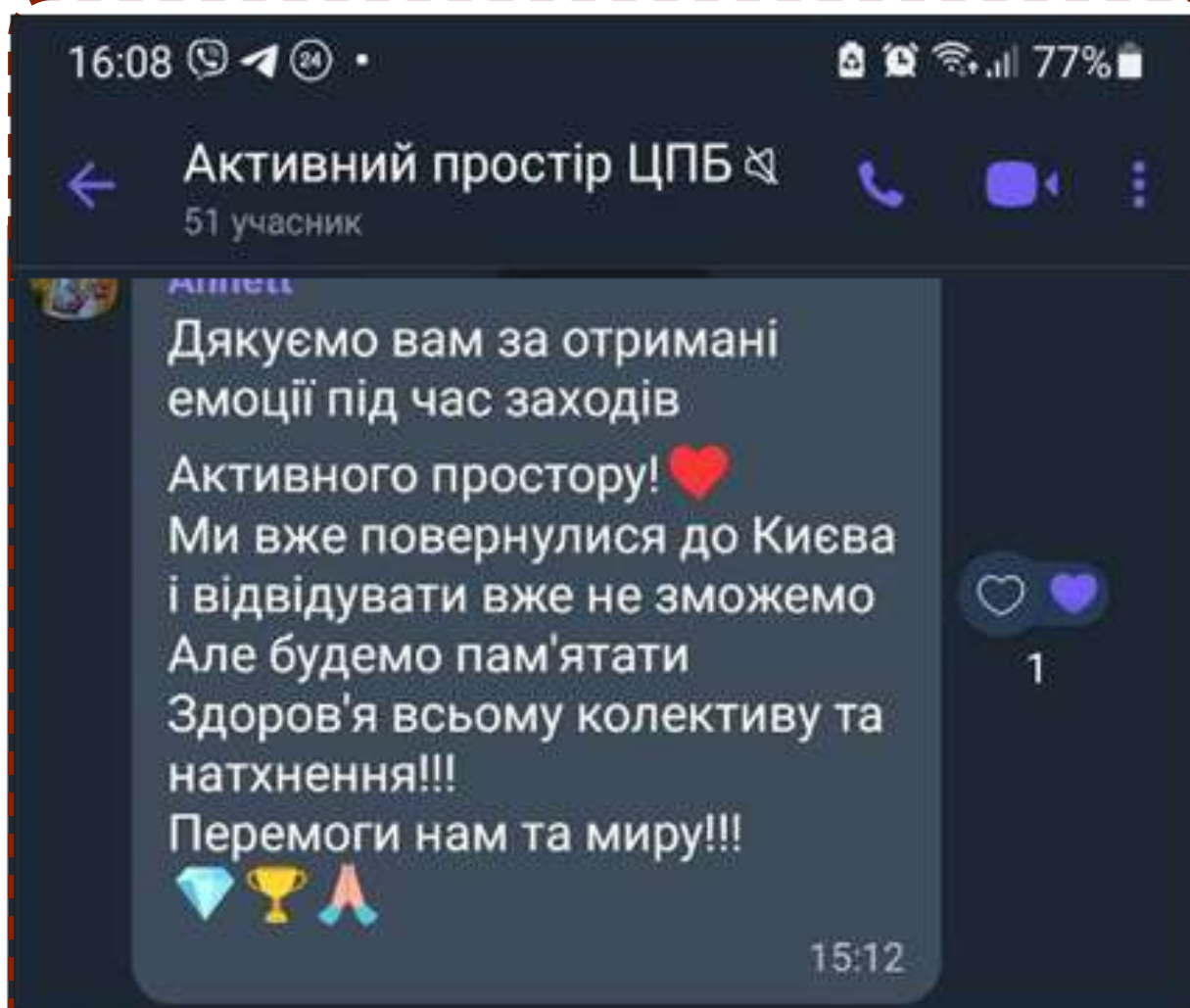
- ГО «Батьківська ініціатива»;
- Благодійний фонд «Рокада»;
- Соціальний проєкт «Активні парки. Здорова країна»;
- Центр «Я – Маріуполь»;
- Патрульна поліція Хмельницької області;
- Товариство Червоного Хреста України у Хмельницькій області;
- Центр професійного розвитку педагогічних працівників;
- Управління ДСНС у Хмельницькій області;
- «БФ “Карітас Хмельницький УГКЦ”»;
- Проєкт «Соціально-культурної спільноти “Молоді серця”»;
- Національний олімпійський комітет України в Хмельницькій області.

Бібліотечні ВільноХаби в нашому місті об’єднали українців з Лисичанська, Харкова, Сіверськодонецька, Запоріжжя, Чернігова, Бахмута, Маріуполя,

Сум, Миколаєва, Одеси, Херсона. Загалом протягом шести місяців у бібліотеках у межах роботи проєкту вдалося організувати 164 заходи. У них взяли участь 3226 користувачів (з них ВПО – 2563). Проте проєкт «ВільноХаб» – це не про заходи, а про долі людей, котрі опинилися в складних умовах, адже війна вигнала їх зі своїх домівок, розлучила з рідними. Бібліотека ж змогла цих людей підтримати, допомогти їм, навчити, дати надію.

Навіть після того, як проєкт завершився, робота з ВПО у бібліотеках продовжується. У такий спосіб **ВільноХаби заклали початок для нових ідей.**

У Центральній публічній дитячій бібліотеці розпочав свою роботу сімейний клуб «Big family». Його розвивальні заняття відвідували сім'ї переселенців із дітьми. Також цього року у цій же книгозбірні вперше відкрився літній табір для дітей-

Відгуки користувачів

переселенців «Книголенд». Інтерактивні заняття, розвивальні завдання, вправи, спортивні ігри, арттерапія та перегляди мультфільмів, зустрічі зі спеціалістами різних галузей, екскурсії та, звісно ж, читання забезпечили учасникам табору сприятливі умови для відпочинку та творчу атмосферу для розвитку. А ще у бібліотеці діяв розмовний клуб англійської мови «Free Speaking», який організувала переселенка з Києва. Працював і клуб любителів настільних

ігор: щосуботи молоді люди (і переселенці, і хмельничани) збираються тут для того, щоб пограти.

Також у книгозбірні, навіть по завершенню проекту «ВільноХаб», продовжує працювати група за інтересами «Активний простір». Тут з вівторка по п'ятницю о 15.00 проходять розвивальні та навчальні заходи для дітей та їхніх батьків.

Історія успіху

32-річна Анна Миронова у Хмельницький переїхала із Запоріжжя. Разом з собою молода жінка, тікаючи від війни, забрала усю сім'ю. У мирному житті у рідному місті вона мала хорошу роботу, яку дуже любила. Анна навчала дітей акторського мистецтва, окрім цього працювала в Запорізькій філармонії, де на великій сцені відчувала себе щасливою.

До Центральної публічної бібліотеки у Хмельницькому Анна завітала, побачивши оголошення про старт реалізації проекту «ВільноХаб». Невдовзі почала працювати тут помічником бібліотекаря.

До книгозбірні на заходи приходили дуже різні люди, аби знайомитися, спілкуватися, знайти друзів. На одному з таких Анна розповіла про цікаву моновиставу. Актриса виконувала її на багатьох світових сценах. Вистава присвячена Василю Сліпаку – оперному співаку, який героїчно загинув на Сході України у 2015 році.

Саме у ВільноХабі Анна отримала пропозицію показати цю виставу хмельницьким глядачам. 14 липня в Хмельницькому обласному академічному музично-драматичному театрі імені Михайла Старицького відбулася «Ответка». Вона відразу ж отримала чудові відгуки від глядачів і здійснила резонанс у місцевих мистецьких колах. На прохання хмельничан вистава двічі демонструвалася у монотеатрі «КУТ».

Нині Анна Миронова продовжує працювати з дітьми, але вже на посаді працівниці дитячої бібліотеки-філії № 10.

В Україні війна. Мільйони українців опинилися в стані безвиході, розгубленості, без сил і можливості розібратися у тому, як далі будувати життя, коли позаду тільки біль, втрати, смуток, фізичні й матеріальні руйнування. Дехто зможе впоратися сам, однак більшості потрібна психологічна підтримка. Здебільшого у ролі спікерів та спеціалістів-психологів на заходах є переселенці, які намагаються допомогти таким людям, як і вони самі. Підтримку часто надає практичний психолог, магістр психології, спеціаліст з психосоматики **Євген Кирбаба**. Він організовує зустрічі в межах **«Всеукраїнської психологічної місії підтримки з Євгеном Кирбаба та друзями»**. Пройшла відповідна зустріч **«Як жити далі»** і в Центральній публічній бібліотеці. Завітали на неї ті, хто через війну покинув свої домівки в Маріуполі, Бахмуті, Сіверськ-донецьку, Миколаєві, Харкові. Дехто з гостей з 2014 року вже двічі ставав переселенцем. Були серед учасників також місцеві психологи, що працюють у схожому напрямі.

Пан Євген є харків'янином. 3 лютого проводив спочатку особисті зустрічі, та згодом зрозумів, що дуже багатьом людям потрібна психологічна підтримка. Тож так і з'явилася ідея організації заходів для більшої кількості людей одно-

часно. На них завдяки людському терапевтичному спілкуванню та простим психологічним практикам учасники знаходять відповідь на питання «Як жити далі?» і не тільки на нього. Тому доєднатися до зустрічі в бібліотеці запросили всіх, хто відчуває тривогу, страх, почуття провини, безнадію, панічні атаки, проблеми зі сном та фізичне виснаження. Люди розповідали свої історії, чому і з якими потребами вони прийшли. Далі Євген Кирбаба будував захід, застосовуючи необхідні психологічні практики. Основний меседж: **«Свобода полягає в тому, щоби прийняти все, що сталося»**.

Під час зустрічі **«Право на пошук безпеки»** розпочалася співпраця Центральної публічної бібліотеки з *Благодійним фондом «Рокада»*, який з 2003 року надає соціальну та психологічну підтримку біженцям з різних країн, а з початком війни в Україні працює і з ВПО. Щоп'ятниці психологи зустрічаються з відвідувачами Центральної публічної бібліотеки, яким необхідна психологічна підтримка та допомога. А це і діти, і дорослі – ВПО та хмельничани. Психологи допомагають віднайти внутрішню рівновагу, зменшити тривожність, обрати шляхи того, як зробити це в умовах війни, коли ми постійно перебуваємо у масиві інформації з фронту та чи не щодня спускаємо-

мося до укриттів. Застосовують різні техніки: асоціативне малювання, проговорювання власних страхів, правильне дихання, використання ментальних карт – шляхів, які допомагають відшукати у собі внутрішній ресурс, коли сили вже на межі. Варто зазначити, що психологи, які працюють у фонді, є теж ВПО.

У вересні для ВПО у Центральній публічній бібліотеці організували нейрографічну толоку **«У нас одна душа на всіх – Україна»**. Пізнати себе та розібратися з внутрішніми конфліктами через нейрографіку допомагала інструкторка, естетична коучиня та психологиня Оксана Воксар.

У Хмельницькій громаді **13 вересня** стартував літературний марафон **«#Щодня читай українською»**. Двотижнева подія об'єднала письменників, читачів, культурних діячів – усіх, хто творить та поціновує українське літературне слово. Розпочався він літературним мостом єднання **«З українським словом до перемоги»**, який організувала Центральна публічна книгозбірня Хмельницької громади. Пройшла подія у форматі онлайн-зустрічі з українськими авторами. Серед творчих гостей: очільник міської організації НСПУ Віталій Міхалевський та заступник голови обласної письменницької спілки Василь Горбатюк, місцеві літератори Ольга Ковпак та Степан Шкапій. Онлайн доєдналися ті, хто перебуває не лише у різних містах нашої держави, але й в інших країнах, адже вимушено покинули домівки че-

рез початок широкомасштабного вторгнення: Юлія Бережко-Камінська (м. Буча Київської області), Леся Степовичка (м. Дніпро), Люцина Хворост (м. Харків), Наталія Поліщук (м. Хмельницький), Ольга Дудок (м. Київ), Михайло Цимбалюк (м. Хмельницький), Ірина Мацко (м. Тернопіль) та інші. Учасники зустрічі розповідали, як вдається налагоджувати творчу справу там, де вони зараз перебувають, зачитували поетичні рядки воєнного періоду. І хоч писати не так легко, як вдома, однак вони продовжують працювати задля українського літературного життя.

До прикладу, Юлія Бережко-Камінська нині проживає у Кракові. Розповіла, що у це польське місто приїхало чимало письменників з України, які не залишилися осторонь місцевого літературного життя. Польські колеги доєднують українців до своїх заходів. Та й самі українці популяризують нашу культуру за кордоном.

За словами Люцини Хворост (українська поетеса, прозаїк, перекладачка, журналістка), яка нині перебуває у Варшаві, російсько-українська війна дуже змінила не лише наші життя, та й ставлення до багатьох речей, символів. Калина чи синьо-жовтий стяг сьогодні відгукуються у нашому серці геть поновому, більш глибинно. Іншими очима подивилася на українців та Україну Європа.

Наталія Поліщук (*поетеса, філологиня, журналістка, науковець, літературний критик*) зараз знаходиться в Іспанії, наголосила: *«Дуже важко, але дуже потрібно і тут плекати українську ідентичність. Важливим є наше завдання ні в якому разі не розривати зв'язку з Україною. Говорити дітям, що Україна їх любить, навчати нашої мови, читати вірші, казки українською». З того моменту бібліотеки ЦБС розпочали збір книг для українців, які знаходяться в Іспанії.*

Василь Горбатюк (*український письменник, член Національної спілки письменників України*) своєю чергою назвав усіх хмельницьких письменників, котрі наразі захищають нашу країну в лавах ЗСУ. Один з них – Михайло Цимбалюк, якому вдалося доєднатися до літературного мосту та поспілкуватися з колегами по перу. Тож слово нині здатне єднати і вести до перемоги не лише українські міста, українців за кордоном, а й письменників-захисників.

У Центральній публічній бібліотеці й надалі тривають зустрічі з митцями, які є переселенцями. Українська письменниця Людмила Охріменко (переселенка з Харкова) тут презентувала свій роман «Оскар», який був визнаний найкращим на воєнну тематику за результатами літературного конкурсу «Коронація слова – 2021».

Відомий український художник Володимир Півень, що наразі з

сім'єю переселився до Хмельницького з міста Дружківка, започаткував студію «Малювання як ART-терапія» для дітей та дорослих. Експозицію малюнків на підтримку Збройних сил України «І пензлем і словом – про ЗСУ» презентував у названій книгозбірні.

А мистецька вітальня бібліотеки поповнилася новою виставкою картин «Надихаючись – дихаю». Авторка – харків'янка, філологиня, психологиня Ірина Йолтухівська, яка на другий день війни разом з сім'єю переїхала до Хмельницького. Вона надає професійну психологічну допомогу дітям та дорослим у межах роботи Благодійного фонду «Рокада». Всі роботи пані Ірини, котрі представлено на виставці, написані протягом останніх 5-6 років. Саме їх вдалося врятувати при виїзді з Харкова.

У період з **16 травня по 17 червня** Центральна публічна бібліотека провела навчальні тренінги на тему **«Інформаційна та кібербезпека»**. Учасники знайомилися з принципами інформаційної та кібербезпеки, у тому числі в соцмережах та месенджерах. Говорили і про фінансову безпеку, а ще розбиралися в особливостях кібервійни. Всі тренінги відбувалися онлайн, тому стати їх учасниками змогли не тільки мешканці Хмельницького, а й жителі інших куточків України (Києва, Харкова та ін.), а також українці, які через війну наразі перебувають за

кордоном. Такі тренінги організувала ВГО «Українська бібліотечна асоціація» / *Ukrainian Library Association* у партнерських бібліотеках Вінниці, Запоріжжя, Львова, Тернополя та Хмельницького в межах проекту «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні» (Проект підтримки Дія), що впроваджується *UNDP Ukraine / ПРООН в Україні* за підтримки Швеції. Координацією проекту займалися безпосередньо бібліотекарки. Окрім того, до тренерської команди доєдналися й ВПО, які тимчасово проживають у місті Хмельницькому – професіонали у сфері інформаційної та кібербезпеки.

Хмельницький став прихистком для багатьох українців, які зму-

шені були покинути власні домівки через війну. Бібліотекарі допомагають їм якнайшвидше влитися в соціум: записують до бібліотеки, проводять час з дітьми на розвивальних заняттях, ігротеках, майстер-класах; дорослих запрошують на засідання клубів і любительських об'єднань; навчають всіх охочих комп'ютерної грамотності; проводять зустрічі з цікавими людьми – місцевими поетами, митцями тощо. Працівники книгозбірень докладають максимум зусиль у напрямі допомоги переселенцям у розв'язанні життєвих проблем, покращенні їхнього душевного стану, знятті стресу й напруги. Тож для цих людей бібліотеки стали острівцями підтримки, допомоги та безпеки.

Трохи статистики:

За час роботи проекту читачами бібліотек стали

1576 ВПО,

з них 708 – діти.

Для них було проведено 318 масових заходів,

майстер-класів – 188,

навчальних тренінгів – 32,

театралізованих вистав та концертів – 17.

Ці заходи відвідало – 4135 ВПО.

У ЦБС працювали 3 ВПО із Запоріжжя,

Чернігова, Маріуполя.

*Заступник директора з основної та маркетингової діяльності, краєзнавчої роботи
Сінькова С.В.*